https://www.proconference.org/index.php/usc/article/view/usc13-01-007
DOI: 10.30888/2709-2267.2022-13-01-007

THE INFLUENCE OF COGNITIVE PREJUDICES ON GROUP BELIEFS OF AVERAGE RUSSIANS

ВПЛИВ КОГНІТИВНИХ УПЕРЕДЖЕНЬ НА ГРУПОВІ ПЕРЕКОНАННЯ ПЕРЕСІЧНИХ РОСІЯН

Overchuk V. / Оверчук В.
ORCID 0000-0002-7744-9346
Doctor of Economics, Candidate of Psychological Sciences Professor of Psychology Department /
Доктор економічних наук, кандидат психологічних наук,
Професор, професор кафедри психології
Vasyl' Stus Donetsk National University
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Анотація. *Стаття присвячена аналізу когнітивних упереджень росіян, які призвели до масштабної підтримки злочинної політики кремля, які спотворюють мислення, впливають на переконання та впливають на рішення та судження, які росіяни приймають щодня. Авторка зазначає, що швидкий темп публікації повідомлень і випусків новин, а також усвідомлена потреба швидко реагувати на них заохочує російське населення "думати швидко" (рефлекторно та емоційно) на відміну від "мислити повільно" (раціонально та розважливо). Розмежовані такі поняття як когнітивні упередження та логічні помилки. Когнітивні упередження розглядаються як систематичні помилки в мисленні, які виникають внаслідок обробки та інтерпретації інформації в навколишньому світі, яка впливає на рішення та судження населення. На думку авторки саме когнітивні упередження вплинули на формування індивідуальних та групових переконань та поведінки росіян на користь тактичних або стратегічних цілей агресора, підкорення суспільства без застосування прямої сили чи примусу.*

Ключові слова: *когнітивні упередження, росіяни, обробка інформації, мислення, поведінка.*

Abstract. *The article examines the cognitive biases of Russians that have led to widespread support for the Kremlin's criminal policies, which distort thinking, influence beliefs, and affect the decisions and judgments Russians make every day. The author notes that the rapid pace of publication of messages and news releases, as well as the perceived need to quickly respond to them, encourages the Russian population to "think fast" (reflexively and emotionally) as opposed to "thinking slowly" (rationally and prudently). Such concepts as cognitive biases and logical errors are distinguished. Cognitive biases are viewed as systematic errors in thinking that arise as a result of processing and interpreting information in the surrounding world that influence the decisions and judgments of the population. According to the author, it was cognitive prejudices that influenced the formation of individual and group beliefs and behavior of Russians in favor of the tactical or strategic goals of the aggressor, the subjugation of society without the use of direct force or coercion.*

Key words: *cognitive biases, Russians, information processing, thinking, behavior.*

Вступ.

Війна в Україні зародилася на тлі травматичного досвіду розпаду СРСР, який сприймається особисто володимиром путіним як важка поразка і тотальне приниження, «найбільша геополітична катастрофа XX століття», після якої, зі слів диктатора: «десятки мільйонів наших громадян опинилися за межами

Росії». У липні 2021 року (за пів року до розв'язання війни), з метою «виправдання» спланованого вторгнення в Україну, російський керманич опублікував на сайті Кремля статтю "Про історичну єдність росіян і українців", у якій йдеться про те, що Україна це невдала, неповноцінна держава, яка була повністю створена Радянським Союзом, яка поринула в хаос і безлад. За радянських часів у російському суспільстві до українців ставилися поблажливо, вважаючи їх недалекими та простодушними, повністю залежними від "старшого російського брата". Однак, при цьому росіяни сприймали Україну як найбільш близьку в культурному відношенні державу колишнього Радянського Союзу, тому вибір демократичного шляху розвитку та прав людини українцями спантеличив і обурив багатьох із них. Однак, вони списали це на те, на що "наївні" українці знехтували своїх інтереси та запродалися ЄС та США. Аналізуючи результати останніх опитувань щодо ставлення росіян до війни, руйнувань, вбивства, тортур над мирним населенням України, вражає рівень ненависті та жорстокості пересічних росіян. Це, в свою чергу, викликало шок та нерозуміння "за що?" у більшості українців, які не очікували такої підступності і такого звірства від сусіда з яким багатьох пов'язували й родинні стосунки. Насправді, державна російська пропагандистська машина вже десятиріччя веде війну на інформаційному фронті, систематично використовуючи когнітивні упередження, які пов'язані з перевантаженням інформацією населення, коли створює проблеми у російського суспільства з ефективністю розуміння проблем або ухвалення рішень верховного керівництва.

Основний текст.

Засоби масової інформації, стрічки новин і пошукові системи, які надають інформацію, яка відповідає уподобанням населення, збільшують упередженість підтвердження, завдяки чому вони інтерпретують нову інформацію для доказів їхніх упереджених переконань [1]. Програми для обміну соціальними повідомленнями швидко наповнюють користувачів новою інформацією, яка може не відповідати попередній і викликати до неї упередження, через що населення переглядає важливість останніх подій над подіями минулого. Сайти

соціальних мереж проходять так звану “соціальну перевірку”, через імітацію та підтвердження дій та переконань більшості, щоб відповідати соціальним групам, які стають осередками конформізму та групового мислення.

Велике значення має швидкий темп публікації повідомлень і випусків новин, а також усвідомлена потреба швидко реагувати на них, все це заохочує населення “думати швидко” (рефлекторно та емоційно) на відміну від “мислити повільно” (раціонально та розважливо). Навіть відомі та авторитетні новинні видання публікують емоційні заголовки, щоб заохотити вірусне поширення своїх статей.

Таким чином “пропагандиська машина” маніпулятивно впливає вже тривалий час на когнітивні здібності росіян через соціальні мережі та ЗМІ. На думку оперативного планувальника резерву ВМС у групі морського планування в штабі Тихоокеанського флоту США Тоні Шварца ”Маніпуляції не мали б успіху, якби не медіа. Під час кампаній медіа потребують нескінченну кількість матеріалів, вони приймуть і оприлюднять будь-яку інформацію, яку знайдуть. Опитування – чудовий спосіб проштовхнути непотрібну чи фейкову інформацію в мережу, засоби масової інформації” [1]. Використання соціальних мереж може посилити когнітивні упередження та вроджені помилки прийняття рішень, які описані в книзі лауреата Нобелівської премії біхевіориста Даніеля Канемана «Мислення швидке й повільне» [2]. Саме Д. Канеман, вперше представив концепцію когнітивного упередження спільно з А. Тверскі у 1972 році. Когнітивне упередження – це систематичний процес мислення, спричинений тенденцією людського мозку спрощувати обробку інформації через фільтр особистого досвіду та вподобань. Процес фільтрації – це механізм подолання, який дозволяє мозку визначати пріоритети та швидко обробляти великі обсяги інформації. Хоча механізм ефективний, його обмеження можуть спричинити помилки в мисленні. Когнітивні упередження можуть впливати на людей, змінюючи їх світогляд або впливаючи на роботу. По суті, когнітивні упередження допомагають людям знаходити раціональні шляхи, щоб допомогти їм орієнтуватися в повсякденному житті,

але часто можуть спричиняти ірраціональні інтерпретації та судження.

Люди іноді плутають когнітивні упередження з логічними помилками, але ці поняття не тотожні. Логічна помилка виникає через помилку в логічному аргументі, тоді як когнітивне упередження ґрунтується на помилках обробки думок, які часто виникають через проблеми з пам'яттю, увагою, атрибуцією та іншими розумовими помилками.

Когнітивне упередження розглядають як систематичну помилку в мисленні, яка виникає, коли люди обробляють та інтерпретують інформацію в навколишньому світі, яка впливає на рішення та судження, які вони приймають [3]. Людський мозок потужний, але він має певні обмеження. Когнітивні упередження часто є результатом спроби людського мозку спростити обробку інформації. Упередження часто працюють як емпіричні правила, які допомагають людині зрозуміти світ і відносно швидко приймати рішення. Деякі з цих упереджень пов'язані з пам'яттю. Те, як особистість запам'ятала подію, може бути упередженим із низки причин, що, у свою чергу, може призвести до упередженого мислення та прийняття рішень. Також, когнітивні упередження можуть бути пов'язані з проблемами з увагою. Оскільки увага є обмеженим ресурсом, людям доводиться вибирати, на що вони звертають увагу в навколишньому світі. Через це когнітивні упередження можуть вплинути на те, як людина бачить, сприймає, що вона думаєте про світ.

Більшість людей демонструє когнітивні упередження і це впливає на їхнє мислення. Існують певні ознаки того, що на людину впливає певний тип когнітивних упереджень, а саме:

- концентрація уваги лише на новинах та інформації, які підтверджують особисту точку зору;
- звинувачення у особистих невдачах зовнішніх факторів;
- знецінення досягнень інших людей, розглядаючи це, як "випадковість, успіх", але власні досягнення оцінюючи виключними особистими здібностями;
- впевненість у тому, що всі навколо поділяють їхні переконання;

- поверховість суджень, з переконанням у їхній однозначності та правильності;
- впевненість у об'єктивності, логічності й здатності сприймати та оцінювати всю доступну інформацію.

Саме ці упередження росіян призвели до масштабної підтримки злочинної політики кремля. Хоча росіянам подобається вірити, що вони раціональні та логічні, факт полягає в тому, що вони постійно перебувають під впливом когнітивних упереджень. Ці упередження спотворюють мислення, впливають на переконання та впливають на рішення та судження, які вони приймають щодня.

Велике значення у формуванні когнітивних упереджень відіграє вплив інформаційної атаки на увагу. Увага – це обмежений ресурс, а це означає, що людина не може оцінити кожну можливу деталь і подію під час формування думок і суджень, через що часто покладається на розумові скорочення, які прискорюють здатність робити судження, але іноді призводять до упередженості.

На нашу думку в російському суспільстві найбільше переважає такий тип когнітивного упередження, як упередження підтвердження – тенденція частіше слухати інформацію, яка підтверджує існуючі переконання людини. Через це упередження росіяни схильні віддавати перевагу інформації, яка підкріплює те, про що вони вже думають або у що вірять. Внаслідок цього упередження: люди звертають увагу лише на інформацію, яка підтверджує їхні переконання щодо певного кола питань; вони надають перевагу спілкуванню з людьми, які поділяють їхню точку зору; обирають джерела новин, які подають інформацію, яка підтримує їхні переконання; відмовляються слухати людей які не поділяють їхні поглядів, вони не розглядають факти логічно та раціонально. Існує кілька причин, чому це відбувається. Одна з них полягає в тому, що лише прагнення підтвердити власні переконання допомагає обмежити розумові ресурси, які необхідно використовувати для прийняття рішень. Це також допомагає захистити власну самооцінку, яка допомагає відчувати, точність своїх

переконання. Опоненти з одного й того ж питання можуть вислухати однакову інформацію, але дати їй різну інтерпретацію, яка буде підтверджувати саме їхню точку зору. Це свідчить про те, що упередженість підтвердження працює на “зміщення” думок [4]. Проблема полягає в тому, що це може призвести до хибного вибору, нездатності сприймати, прислухатися до протилежних поглядів, неприймання людей, які дотримуються інших думок.

Висновки.

Таким чином, у сучасній когнітивній війні людська психіка стає головним полем бою. Мета впливу полягає в тому, щоб змінити не тільки те, що люди думають, але й те, як вони думають і діють. В наслідок чого формуються індивідуальні та групові переконання та поведінка російського населення на користь тактичних або стратегічних цілей агресора, підкорення суспільства без застосування прямої сили чи примусу. Цілі когнітивної війни можуть бути обмеженими, з короткими часовими горизонтами, або вони можуть бути стратегічними, тривалістю в десятиліття.

Література:

1. Tony Schwartz, "The Psychology of Operational Planning," Armed Forces Journal, March 20, 2014. URL: http://armedforcesjournal.com/the-psychology-of-operational-planning/

2. Канеман Д. Мислення швидке й повільне/ Д. Канеман. Київ: Наш Формат, 2017. 480 с.

3. Rüdiger F. Pohl. Cognitive Illusions:A Handbook on Fallacies and Biases in Thinking, Judgement and Memory. New York, NY: Psychology Press, 2005.

4. Rüdiger F. Pohl. Cognitive Illusions: Intriguing Phenomena in Judgement, Thinking and Memory. New York, NY: Psychology Press, 2017.